

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN
NUMMER 55 □ 07-08-09/2007 □ P309458 □ AK 2560 NIJLEN1

Honderd jaar geleden brandden er in openbaar Nijlen vier lampen ofte “gaslanteernen”. Op de tekening van Marc Verreydt zien wij de toestand ter hoogte van de herberg St.-Antonius nabij de kerk. Jos Bastiaens vertelt in dit nummer hoe onze voorouders het licht in de duisternis lieten schijnen, al was het maar met een spaarzaam “petrolpeerke”!

“Schitterend Geslepen” komt duidelijk op kruissnelheid!

De impact van diamant in de Kempen

Het is niet overdreven te zeggen dat “het steentje” een sterke invloed gehad heeft op de ontwikkeling van onze streek. Daarom heeft De Poemp het erfgoedproject “Schitterend Geslepen” helpen lanceren. Dat project wil immers het streekgeheugen over diamant en diamantbewerking vastleggen, voor wij het allemaal vergeten. Op het ogenblik dat wij dit schrijven legt coördinator Jeroen Janssens op het gemeentehuis de laatste hand aan het verslag over de startfase. “Schitterend Geslepen” komt stilaan op kruissnelheid!

Bemoedigend

In juli ontving het gemeentebestuur het bericht dat minister Anciaux an-

dermaal een subsidie van 40.000 euro (voor de tweede fase) heeft goedgekeurd. Het project voldoet aan de gestelde eisen en de samenwerking met Antwerpen en Grobbendonk wordt erg gewaardeerd. Erg bemoedigend is dat! Wat is er verder sinds onze vorige Poemp gebeurd?

Zij doen mee!

In elke gemeente met een diamantverleden zoeken wij personen en/of verenigingen die het project in hun dorp willen dragen. Naast “De Poemp” willen heemkringen “Die Swaene” (Heist-op-den-Berg), “Sandelyn” (Herenthout), “Wadja” (Hulshout), “Joris Matheusen” (Vorselaar) en vzw “Toerisme Grobbendonk - >>

Diamantmuseum” het project graag steunen. Ook Frans Cornelissens (Wuustwezel), Toine De Sutter (Berlaar) en Frans Lens (Kessel) zullen zich “schitterend” inzetten.

Verhalen en materiaal

Geregeld krijgt Jeroen ondertussen reacties van mensen die iets over het steentje te vertellen hebben of foto's, films en voorwerpen ter beschikking willen stellen. Voor Nijlen bijvoorbeeld zorgden Hypoliet Budts en Jos Van den Broeck al voor fotomateriaal. Maria Bertels beschikt over enkele films van haar overleden echtgenoot J. Diels, die enkele diamantslijperijen in beeld brengen. En we beschikken nu reeds over een twintigtal interviews die in de jaren 80 in Grobbendonk rond het steentje

werden afgenomen. Op de lijst van mogelijke getuigen prijken al een honderdtal namen...

2de fase komt eraan!

Monumentenwacht Antwerpen stelde een toestandsverslag van slijperij Lieckens op, zodat wij nu over een degelijke basis beschikken voor het onderhouden van deze merkwaardige erfgoed-site.

Met de subsidie van de Vlaamse over-

heid is ondertussen ook de tweede fase van het erfgoedproject veilig gesteld. Het echte terreinwerk komt eraan. “Schitterend Geslepen” komt op kruissnelheid!

Walter Caethoven.

Wilt u getuigen over uw ervaringen in de diamantsector of op een andere manier aan het project meewerken? Kent u diamantbewerkers of familieleden van diamantbewerkers die ons interessante dingen over het steentje kunnen vertellen? Hebt u nog oude foto's, filmopnames, voorwerpen... over de diamantnijverheid in de Kempen? Of wilt u gewoon meer weten over “Schitterend Geslepen”? Neem dan gerust contact op met Jeroen Janssens op het Nijlense gemeentehuis, telefoon 03.410.02.09.

Nijlens kleinste “officiële” slijpersfabriek uit de dertiger jaren

Naast de verschillende grote en middelgrote diamantfabrieken die onze gemeente rijk was tussen de twee wereldoorlogen (zie hiervoor de bijdragen van Poliet Budts in De Poemp) kunnen we u de kleinste “tot zolang het tegendeel bewezen is” slijpersfabriek en zijn bezetting situeren. Namelijk in het pand hoek Gemeentestraat / Kerkstraat (nu groentehandel Radijsje). Daarvan waren Gaston, de enige zoon van Maarten (Mette) Quadens, en Elisabeth Verreet (Bet De Keuster) de toenmalige eigenaars.

Op de eerste verdieping, bereikbaar via de ingang gelegen in de Kerkstraat, bevonden zich in een niet al te grote ruimte drie diamantslijpmolens. Zij werden bemand door Gaston Quadens (die tevens werk uitgaf) en door Prosper en Jef Verreet (later respectievelijk bedrijvig als drukker en gemeentehuisbediende), neven van Gaston en zonen van koster Simon Verreet. Hun verstelster was Julia Vercammen (van de Sijs) geboren in 1911. (Voorheen werkte Julia als jong meisje in den azijn (de azijnfabriek gelegen in het Antwerpse). Omdat ze er constant met haar handen in

ijskoud water moest werken (flessen spoelen en zo) gaf ze die job op en leerde diamant verstellen (diamanten op de juiste manier in doppen plaatsen, “ver”stellen. Deze doppen werden dan in de slijperstang geplaatst, waarna de diamanten “geslepen” werden) in de fabriek (gelegen op de Kesselsesteenweg) van hoofdonderwijzer Lambrechts (de stoemper). Urbanie Boiy, echtgenote van Gaston Quadens, die in opvolging van haar overleden schoonmoeder Bet, de gelijkvloers gelegen potten-

en pannenwinkel uitbaatte, had van moeder Vercammen vernomen dat haar dochter Julia kon verstellen. Daarop kon Urbanie, als een echte “headhuntster”, Julia overtuigen om voor de drie bovenvermelde diamantbewerkers als vaste verstelster te komen werken. Wat Julia dan ook gedaan heeft van 1927 tot aan haar huwelijk in 1932. Als we weten dat diamantbewerkers kunnen klappen en breien (sorry, slijpen), kunnen we ons voorstellen hoe goed Julia, vooral op maandag, op de hoogte moet geweest zijn van alle voetbalwedstrijden en andere sportevenementen. Tussen drie zulke sportfanaten zat ze als het ware op de eerste rij...

Jos Thys.

Op de foto genomen 1929/30 zien we staande van links naar rechts: Prosper Verreet, Urbanie Boiy, Gaston Quadens en Julia Vercammen. Vooraan geknield: Jef Verreet. Julia Vercammen (een trouwe Poemplezeres) gaf die foto aan haar zuster Lisa met het verzoek hem na haar overlijden aan de heemkundige kring te schenken. Waarvoor onze hartelijke dank, Lisa!

Onvergetelijke zusters

In de periode van het 150-jarige bestaan van het klooster in Nijlen hebben er een honderd veertig zusters gewoond. Dat er bij deze enkele “kleppers” waren, hoeft geen betoog. We vertelden al hoe de stichteressen hier begonnen zijn, ook hoe moeder Magdalena haar stempel drukte op het onderwijs, evenals moeder Constance.

De zusters die in Nijlen geboren zijn, samen met moeder Prudentiana in 1956.

We herkennen, van links naar rechts:

zittend: Emma Wouters, Rosalia Verlinden, Maria Cuypers, moeder Prudentiana, Eulalie Cuypers, Maria Dillen, Rosalia Van Noten;

staande: Maria Crauwels, Gusta Dillen, Irma Goormans, Anna Nicasi, Josée Verlinden, Wivine Vermeulen, Maria Kegelaers, Martha Storms, Mathilde Storms.

Wie heeft niet gehoord over de goede zuster Gudula? Vanaf 1890 heeft ze hier de zorg op zich genomen voor de bewaarschoolkinderen, meer dan vijftig jaar heeft zij gewerkt in stilte aan de opvoeding van de Nijlense kleuters. Op 29 mei 1939 vierde deze verdienstelijke zuster haar gouden jubelfeest. Haar familie schonk haar een Laatste Avondmaal, een beeld dat in de spreekkamer op de schouw prijkte. De bevolking was zinnens het volgende jaar ook hier haar vijftigjarige verblijf te vieren, maar de oorlog heeft dat plan in duigen laten vallen. De Nijlense bevolking zag met dankbaarheid naar haar op, veel vaders en moeders waren haar leerlingen geweest. 't Was dan ook droevig dat zij in oktober 1946

haar dierbaar Nijlen moest verlaten, omwille van een ziekte, waaraan zij in Maria-Rust te Westmalle zou bezwijken op 9 november 1946. Dank, zuster Gudula, voor de opvoeding van onze ouders!

Wie onder ons herinnert zich niet zuster Vita, die meer dan vijftig jaar het beste van zichzelf gaf om de meisjes van het tweede leerjaar te begeleiden? De winters waarin zij met de kleinsten en ook de groteren rondjes draafde op koer al zingend: “Tjoeke, tjoeke, tjoeke. Hedde gene kou? Steek je handjes in je mouw. Doet het zeer, doet het zeer? Loop dan nog ne keer”. En onvermoeid maar rondjes lopen om toch maar geen kou te lijden. Na haar lesgeven

heeft ze nog jaren als portierster de mensen ontvangen die naar het klooster kwamen. In haar 89ste levensjaar stierf zij op 27 januari 1984. Het was haar wens om in Nijlen te worden begraven, wat ook gebeurde. Zij ligt op het kerkhof bij de priesters en de paters op het oudste gedeelte.

Wie wij hier zeker niet mogen vergeten is zuster Elma. Ze werd op 27 augustus 1905 in Poederlee als Maria Coleta Wouters geboren. Haar vader was blokkenmaker, winkelier en voorzitter van de kerkfabriek van Poederlee. Mieke Wouters ging binnen als novice in het klooster van Vorselaar op 11 april 1923. Na haar plechtige professie in 1927 werd zij overgeplaatst naar Nijlen, waar zij het eerste leerjaar onder haar hoede kreeg. In het begin stond ze voor klassen van 58 kinderen en meer. In die tijd ging dat nog, nu niet meer. Tijdens haar laatste schooljaar gaf ze toch nog les aan 38 jonge meisjes, die hun eerste stappen in de grote school waagden. Niet minder dan 43 jaar gaf ze les. Zoals ze zelf zegde, had ze daarbij steeds getracht haar best te doen en iedereen te helpen.

Op 9 april 1983 vierde zuster Elma haar diamanten jubileum en op 7 november 1987 werd zij gevierd voor haar 60-jarig verblijf te Nijlen. Het is waarschijnlijk een unicum in de geschiedenis van de congregatie dat een zuster zo lang in hetzelfde klooster mocht wonen. Zuster Elma werd nooit verplaatst naar een ander klooster! De laatste jaren hield ze zich bezig met allerlei kleine werkjes en diensten. Zuster Elma overleed in haar geliefde klooster hier in Nijlen op 18 oktober 1999 in de gezegende ouderdom van 94 jaar.

Nijlense zusters van Vorselaar

De rekrutering van de Zusters der Christelijke Scholen van Vorselaar gebeurde vooral door persoonlijke contacten. Dat hun scholen daarin een grote rol speelden, kunnen we in onze gemeente vaststellen. Want er kwam maar 1 kandidate uit Bevel zich aanbieden (school Zusters van Berlaar). Uit Kessel (Zusters van Huldenberg) waren er 4, maar uit Nijlen 26. Ook via familie- en kennissenkring werd er gerekruteerd. Maar in verhouding tot de grootte van de school was Nijlen maar een pover apostolaatsgebied. Zou het geldgewin van het diamantbewerken ook hierin een rol gespeeld hebben? Rechts de Nijlense Zusters der Christelijke Scholen gerangschikt volgens intrededatum.

Tot slot

Wat begon met drie zusters en twee klasjes, is nu uitgegroeid tot een instituut waartegen men U kan zeggen. Kleuter-, lager en voortgezet onderwijs, men kan het nu in Nijlen volgen: de school is een parel aan de kroon van onze gemeente, befaamd en gekend als een van de beste onderwijsinstellingen van onze regio.

In het afgelopen schooljaar 2006 - 2007 gingen er 36 kleuters naar het groene schooltje op de Broechemsesteenweg; in de Nonnenstraat waren er dat 110. Het lager onderwijs in de Nonnenstraat telde 247 leerlingen. Een totaal van maar liefst 393 leerlingen en 37 personeelsleden.

In het secundair onderwijs waren er vorig jaar liefst 385 studenten. Voor hen waren er 66 personeelsleden tewerkgesteld. Een geheel van 778 leerlingen en 104 personeelsleden voor het Sint-Calasanzinstituut.

De lagere school "De Zandloper" op de O.L.V.- parochie telde vorig jaar 54 kleuters, 132 kinderen volgden er lager onderwijs. Er waren 23 personeelsleden.

Wij kunnen als Nijlense gemeenschap alleen maar dankbaar zijn dat er mensen geweest zijn als E.H. Van Der

Nijlen			
<u>Kloosternaam</u>	<u>Naam</u>	<u>Geboortedatum</u>	<u>Intrede</u>
Theresia	Anna Corn. Van Den Bulck	21/11/1838	20/04/1859
Juliana	Johanna Cath. Van Herck	07/08/1843	01/04/1861
Hyacinta	Rosalia Van Den Bulck	19/11/1855	01/12/1874
Hildegard	Amelia Van Wesemael	27/04/1871	11/04/1888
Beringaria	Ida Hort. Goormans	17/05/1879	10/04/1894
Verona	Maria Dielens	18/03/1872	16/02/1897
Bona	Amelie Peeters	20/08/1881	21/05/1900
Elfrida	Maria Beirens	08/08/1883	13/08/1901
Julienne	Eulalie Cuypers	29/05/1885	21/07/1903
Laurentiana	Philomena Claes	05/01/1885	02/05/1905
Laurentina	Maria Claes	04/01/1885	02/05/1905
Avelina	Maria Cuypers	06/05/1887	17/07/1906
Regina	Hortantia Heylen	03/03/1887	30/09/1912
Cordiana	Maria Ther. Kegelaers	04/02/1894	18/09/1913
Theonilla	Maria Mat. Van Tendeloo	28/01/1899	11/04/1921
Asteria	Anna-Marie Verlinden	14/07/1904	02/10/1921
Marcilliana	Maria Mar. Kegelaers	28/10/1906	11/04/1923
Monique	Emma Paul. Wouters	09/08/1909	08/09/1930
M. Alfredine	Irma Maria Goormans	14/10/1918	12/09/1934
M. Leonardine	Wivina Vermeulen	28/02/1918	12/09/1934
Gerardine	Anna Maria Nicasi	03/02/1919	13/09/1937
M. Lutgarde	Augusta Dillen	01/08/1921	15/09/1938
M. Remberta	Andrea M. Storms	19/06/1922	25/08/1940
Adriana	Martha M. Storms	26/07/1925	28/09/1944
Inviolata	Delphine A. Boiy	14/06/1927	28/09/1944
Octaviana	Blanca M. Crauwels	09/06/1930	08/09/1954
Kessel			
Cyrella	Joanna Cath. Braeckmans	05/12/1853	17/04/1871
Misaëlla	Albertina Col. Dielens	02/06/1906	11/04/1909
Ruperta	Elisabeth Lud. Wuyts	17/01/1909	02/11/1926
M. Clarisse	Cellilia M. Roofthoof	21/01/1913	16/09/1932
Bevel			
Prudentia	Irma Boons	29/04/1884	07/09/1903

Vorst en de honderdveertig zusters, die zich onbaatzuchtig ingezet hebben voor de opvoeding en ontwikkeling van onze Nijlense jeugd. Ze hebben de basis gelegd voor het goede onderwijs dat men in onze gemeente kan volgen. Samen met de meer dan honderd onderwijzeressen en onderwijzers hebben zij bijgedragen tot de ontplooiing van onze jeugd.

Om de geschiedenis samen te stellen van 150 jaar Zusters van de Christelijke Scholen van Vorselaar in Nijlen kon ik rekenen op de zeer gewaardeerde hulp van de zusters Els Huysmans en Jeanne Gevers, die mij wegwijs maakten in het archief van

het klooster in Nijlen. Ook dank ik zuster Marie Leonardine, Wivine Vermeulen, de Nijlense zuster die mij begeleidde in het archief van Vorselaar. Helaas heeft zij het einde van de reeks niet kunnen meemaken, want zij overleed op 16 augustus 2007 te Malle. Zij was een trouwe Poempiste en een goede hulp bij het opstellen van dit werk. Aan alle zusters van harte dank!

Pol Van Camp.

*Bronnen :
175 jaar Zusters der Christelijke Scholen Vorselaar (Raf Vanderstraeten / Marij Preneel);
kloosterarchieven.*

Hier brandt de lamp... af en toe en aan “Sint-Antonius” gans de nacht!

Vóór 1 januari 1913, bijna honderd jaar geleden, brandden er in de gemeente Nijlen vier, zegge en schrijve vier, lampen of gaslanteernen. Helledonker was het 's avonds in de winter. Wie na Portiuncula (1) - om 4 uur donker - nog op straat schaffelde, moest niet verschieten dat hij of zij met zijn of haar smikkel in het slijk tuimelde.

Ook thuis stelde de verlichting niet veel voor. In het dorp was er in de meeste huizen gasverlichting. Men moest een vaste hand hebben om het breekbare “kouske” aan te steken. In de meeste gevallen was er de oude petroleumlamp, die een zacht geel licht verspreidde. De Fransman Quinquet perfectioneerde de lamp met een dubbele luchtstroom, zodat de petroleum bijna totaal verbrandde en een stabiele, meer helderwitte vlam rond de wick cirkelde. In Vlaanderen werden die lampen van goede kwaliteit “kinkee” genoemd. Deze petroleumstellen werden mooi bewerkt door de koperslager en aan de hand van de lamp konden de mensen je rijkdom aflezen. Het “keersepanneke” diende meestal om eens rap! rap! in de kelder wat bier of eten te halen of om op de zolderkamer je kleren bijeen te scharrelen. Het piepkleine glazen “petrolpeerke”, met aan de ene en andere kant wit en blauw glas, stond in een aarden teljaar gans de nacht op een laag pitje te branden...

Nu ja! We waren met de buitenverlichting in Nijlen bezig. Na klachten in de gemeenteraad kwam het schepencollege samen op 26 januari 1913. Peeters was burgemeester, Leysen en Mariën schepen, Van Camp secretaris. Dat college kwam tot de bevinding dat vier “gaslanteernen” toch wel wat weinig waren, maar dat de steenweg naar Bevel toch niet te fel verlicht mocht worden, omdat het mansvolk van Bevel, dat nog laat van de dokken kwam, toch “ne vélo” met een “carbidlamp” (2) had. Er werd

besloten het getal “lanteernen” uit te breiden van vier naar twaalf! Hier het besluit:

Openbare verlichting : regeling.

ART. 1. De lampen branden enkel des avonds gedurende de dagen van het eerste en laatste kwartier der maan en gedurende de dagen van het tweede en derde kwartier op welke de maan ten gevolge van mist of wolken geen voldoende licht zou geven.

ART. 2. De lampen worden aangestoken te beginnen met den zondag van September kermis tot en met den laatsten zondag van Meert.

ART. 3. Op de werkdagen branden de lampen van het uur dat het duistert (nooit voor 4 ure) tot 9 1/2 ure en op zon- en feestdagen tot 11 ure.

ART. 4. De lamp der lanteerne aan de herberg Sint-Antonius (3) brandt den ganschen nacht.

ART. 5. De gemeente levert al wat voor de openbare verlichting noodig is. De persoon gelast met de verzorging der lampen ontvangt een jaarlijksche vergoeding berekend aan één frank per dienstdoende dag.

Goed dat de zon overdag al eens in 't water kon schijnen!

Jos Bastiaens.

(1) Portiuncula (lett.: klein deel), naam door Franciscus van Assisi gegeven aan de door hem herstelde kapel bij Assisi (in de 17de eeuw opgenomen in de barokke basiliek Santa Maria degli Angeli). Sedert de 14de eeuw kon daar de zgn. Portiuncula-aflaat (een volle aflaat) jaarlijks op 2 augustus worden verdiend. Op dit feest kon men een volle aflaat

verdiene door de kerk in en uit te gaan. Men kon dit meerdere keren doen. Volgens onze bronnen werd in Nijlen op de vooravond van Allerzielen “geportioenkeld”.

(2) Carbid : calciumcarbide, een stof die met water bevochtigd acetyleen-gas vrijgeeft. In de volksmond had men het over een “karbuurlamp”. Carbid wordt in bepaalde streken in Nederland gebruikt voor het jaarlijkse carbidschieten rond nieuwjaar. Bij ons gebeurde dat op de vooravond van een huwelijk.

Voordat de dynamo en batterij waren uitgevonden werd carbid gebruikt in de carbidlamp om voertuigen (zoals auto of fiets) te voorzien van verlichting (ongeveer tussen 1900 en 1945). In een carbidlamp zit een waterreservoir waaruit, na een nauwkeurige en lastige afstelling, water op het carbid druppelt waardoor ethyn ontstaat. Het ethyngas kan vervolgens gebruikt worden als brandstof voor de verlichting, doordat het gas slechts langs de brander de lamp kan verlaten. Ook werd het voor de komst van ethyn (acetyleen) in flessen door smeden gebruikt als brandstof voor lasbranders.

(3) Herberg aan de ingang van de kerk. Zie opzoeking van Hypoliet Budts in Poemp nr. 32. Zie ook Walter Caethoven in “De Geschiedenis van het nief Licht” (Poemp 29 e.v.).

Over de beek...

De Paddekoten was vroeger een gebied van bossen en heide. Het begon aan de Nijlenbeek en eindigde aan de Paaleik. Daar begon Grobbendonk. Tot hun grote ergernis werden de mensen die “over de beek” woonden door die “van ‘t deurp” scheef bekeken en voor halve wilden gehouden.

Dat zat vele mensen hoog. Bij de verkiezingen in 1932 was Pol Claes burgemeester en Louis Kegelaers (Lewie van Sooikes) de te duchten tegenkandidaat. Louis was een “sumpele” boer, geliefd door de mensen “van over de beek”. Pol Claes was voorzitter van de fanfare. Hij had aangekondigd dat hij daags voor de “keus” door Nijlen zou trekken. Bij de bewoners van de Paddekoten was dat in het verkeerde keelgat geschoten. Ze zouden verhinderen dat hij over de beek kwam. Gewapend met stokken en knuppels vatten zij post net over de beek, vastbesloten niemand door te laten.

Toen Pol Claes daar met zijn fanfare toekwam en al dat volk strijdvaardig zag staan, draaide hij maar aan de school (het huidige Githo) rechts het straatje in en keerde langs de Woeringenstraat terug...

Zondag 9 oktober was het keus. Louis Kegelaers won de verkiezingen. Het volk “van over de beek” trok maandag, voorzien van stoofschelen (deksels), potten en pannen, en alles waarmee het lawaai kon maken, naar de Kesselsesteenweg, naar het huis van Pol Claes, de verslagen burgemeester. Ze begonnen daar lawaai te maken dat horen en zien verging. En Staf Van Loock (alias Staf van Mel van dikke Mie) lag in het midden van de steenweg te zingen: “Pol Claes, tegen zijn blaas!”

Een en ander getuigt van een vete die tot op de dag van vandaag nog wel

ergens voortleeft. Als ge van over de beek waart, werdt ge scheef bekeken! “Nu nog!”, zegt de oudere generatie. Zo ging Vera Peeters (van Jef van ‘t Kromhout) in 1962 trouwen met Leo Bosschaerts (van Karel Krol). Er waren er die haar vroegen: “Wat gaat ge nu doen? Trouwen met enen van over de beek – en dan nog ne socialist erbij!” Nu moet de lezer weten dat de socialisten hun lokaal op de Bouwelsesteenweg hadden in café Patria, bij Virginie Cramousel. En er waren vroeger jongens van het dorp die in geen café op de Bouwelsesteenweg mochten komen van hun ouders, tenzij bij Net van de Magere. De Bouwelsesteenweg werd ook de steenweg van het verderf genoemd, omdat er een paar “speciale” cafés

waren, zoals de Lido en de Lelie (alias het vuil hemd). Maar er waren ook gewone volkscafés.

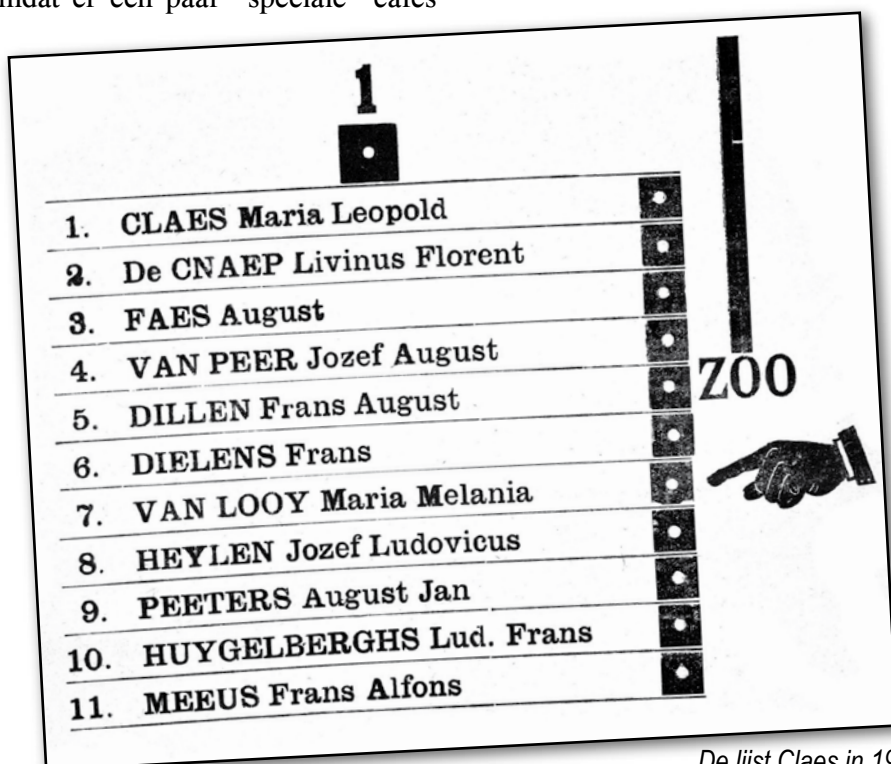
“Van over de beek zijn” had in die tijd zeker nadelen. Sommige oudere mensen voelen dat nog altijd zo. Toch zijn definitief andere tijden aangebroken. Nu heeft elke straat een naam gekregen en veel mensen “van ‘t deurp” zijn ondertussen al de beek overgestoken.

Flor Dieltjens.

Met dank aan Alfons Bosschaerts (alias Fons van Jef Schriek).

N.B.

In een verkiezingspamflet van 1938 lezen wij: “Nu voor ons (iemand van lijst 2) blijft er niets over dan over de stinkende beek bij ons geliefd krapuul te gaan wonen: soort bij soort!”

De lijst Claes in 1932

Ophoven, een stukje Nijlens erfgoed

Een van de voornaamste hoeven in Nijlen was Ophoven. Nu is het de woning van Herman Engels. Het woonhuis en de monumentale schuur met strooien dak aan de Kesselsesteenweg zijn echte blikvangers.

Plaatsnamen waarin het woord hove (het Oudnederlandse hova) voorkomt, dateren volgens historici uit de 8ste, 9de eeuw van onze tijdrekening, alhoewel daarover geen eensgezinde mening bestaat. Ze ontstonden doorgaans op de nog resterende, minder vruchtbare gronden die eeuwen vroeger door de Franken niet ingepalmd waren. De oorspronkelijke betekenis van een hova was de oppervlakte grond nodig voor het onderhoud van een gezin. In het begin van de ontginning zou er van bewoning op deze gronden geen sprake geweest zijn. Later, wanneer hierop een hoeve gebouwd werd, konden hova's uitgroeien tot voorname landbouwbedrijven. Ze gaven hun naam aan dorpen, gehuchten en zelfs kastelen. Voorbeelden hiervan zijn Massenhoven (1140), Zandhoven (1183), Morkhoven, enz.

De naam Bekenhovenhoeve, die in Kessel al in 1264 voorkwam, is een duidelijk bewijs dat er oorspronkelijk een verschil was tussen een hova als bouwland en de daarop getimmerde hoeve. Bekenhovenhoeve was de oude naam van de (verdwenen) hoeve de Hemel, naam die ze pas in de 18de eeuw kreeg.

Van het Nijlense Ophoven is er reeds sprake in 1360. "Op"zal hier wel de betekenis hebben van hoger gelegen, dit in vergelijking met de lager gelegen omgeving en het moerasgebied van het Goor, nog op het einde van de 18de eeuw een grote waterplas die de Kesselaars en de Nijlenaars als een gemeenschappelijk gebied beschouw-

De monumentale schuur van de Ophovenhoeve aan de Kesselsesteenweg. (Tekening Marc Verreydt).

den, waarop ieder vrij mocht varen en vissen.

In de 15de eeuw komt enkele keren de benaming Ophovengoor voor. Daar de naam Ophoven steeds als gehucht en niet als hoeve vermeld wordt, is het niet te verwonderen dat er in 1426 enkele percelen grond worden aangeduid als liggend te Kesselse tophoven aen tghoor. Hiermee werden enkele percelen bouwland bedoeld gelegen aan de Grotesteenweg tegenover het Goorkasteel (1426). Hier zou men eerder de benamingen Vissemveld of Goor verwacht hebben.

Ophoven is een van de oudste benamingen die in Nijlen voorkomen en was bij uitbreiding de naam voor de hele omgeving, voor het gehucht dat er ontstond. De oudst gekende ver-

melding van de hoeve zelf dateert van 20 december 1540. Jan Verrijdt en Anthonis van Zwalmen, weesmeesters van het Sint-Elisabethgasthuis van Lier verklaren een hoeve 16 à 17 bunder groot, gelegen int gehucht van ophoven, te kopen van de voogden van Lysbetten, Marien (Maria) en Francens de poirtere (De Poorter of De Pooter), *hoeve die wijlen gheert van haecht grootvadere in synen levens gepossesseert heeft gehadt ende Lysbeth verberct, gheerts weduwe.* Twee weken later, op 4 januari wordt de koop officieel afgesloten door twee schepenen van de Bijvang van Lier voor 1548 carolus gulden. Koper was meester Merten van der Voert Janssone priesterre ende capellaen inde kercken van Lyere. In een akte van 22 september 1557 verklaart bovenvermelde Merten dat hij de koop gedaan heeft tot behoef van Sinter Lysbetten gasthuyse in Liere ende dat juffr. Margrieten Veters vrouwe vanden selven gasthuyse alle penningen hiervoor verschoten gedebourseert ende geleverd heeft. Drie werkwoorden om te zeggen dat moeder Margriet van 't Gasthuis de zaak financieel geregeld had en de eigenlijke koper was. Het contractboek van het gasthuis, bewaard in het archief van het Lierse O.C.M.W., bevat de huurovereenkomst van de Ophovenhoeve uit het jaar 1693. Ze was toen 17 1/2 bunder of ongeveer 22 hectare groot en werd bewoond door Anna Van de Bulck, weduwe van Peter de Schutter. Het contract gaat over de hoeve, huizing, stallen en schuur, winland, beemden, groesen (weiland) en andere toebehoirten. De pacht liep zoals gebruikelijk over een periode van zes jaar.

Het huurcontract is verre van aanlok-

kelijk, maar voor die tijd heel normaal: *de huerder zal alle dorpslasten, susidien en coninxbeden, contributien, uytteringen van soldaeten, als andere bedacht en onbedacht moeten betalen.* Dit betekent dat de huurder alle belastingen opgelegd door het dorp of door het landsbestuur, afpersing door soldatenbenden, of wat er ook maar zou te betalen vallen, zelf zal moeten betalen!

De huurder zal huysel, schuere ende stalle loffelijck moeten houden en onderhouden... wande, weegen en daecken, het stroy, latten, vitsen (twijgen voor de lemen wanden), *naegelen en arbeyd betalen.*

In geval van brand ontstaan door *quade toesichte*, die de hoeve gedeeltelijk of geheel zou verwoesten, zal de huurder de hoevegebouwen zelf moeten herstellen of heropbouwen en dit volledig op eigen kosten. Het schaarhout mag op bepaalde tijdstippen gekapt worden: het hard hout alle 6 jaar, het *weeck* alle 5 jaar.

In de houtkanten, die vroeger praktisch ieder veld omzoomden, moet de huurder 100 *waeylinghen* of jonge boompjes laten opgroeien tot stronkeiken. Opgaande bomen mogen niet gesleund (gesnoeid) worden en de huurder mag ook *geen gelach hebben aen de vischputten*. Hij heeft dus geen recht op de vis aldaar.

Indien aan de hoeve moet gemetst of getimmerd worden dan zal hij het nodige materiaal met *waegen ende peerden* zelf moeten aanvoeren. Hij zal over de gronden geen erfdienstbaarheden, *geene servituten van wegen gedooghen*; hij mag niemand over de gasthuisgronden laten wegen of wegenis verschaffen, behalve over die paden die van ouds bestaan en (door het gasthuis) zijn toegelaten. Hij mag ook de hoeve niet onderverhuren. *De huerder is gehouden de canten op te setten, grachten ende beecken ruymen, straeten maecken ende bempden behoorlijck rioolen (laten afwateren), ende sich wel beheymen (degelijck omheinen) soo hy schade wilt behoeden.*

Verder zal de huurder jaarlijks 4

dagen met wagen en paard(en) ter beschikking moeten staan van het gasthuis. Hij zal jaarlijks ook de cijnsen aan het Kapittel van Lier betalen, een bepaalde hoeveelheid *schutstroy* in het gasthuis leveren en 50 *stronkeiken* planten.

Op 28 september 1693 wordt het huurcontract getekend: de huur zal 100 gulden in geld bedragen en de levering van 25 *veertel coren* volgens de Lierse maten, of ongeveer 2168 liter graan (een veertel = 86,7 l.).

Omstreeks 1700 werd de monumentale schuur met rieten schilddak gebouwd. De muren werden tijdens de restauratie in opdracht van de familie Engels met steunberen verstevigd. De oudste inscriptie op het gebinte dateert van 1701.

In 1716 wordt de hoeve gehuurd door Adriaan Verpoorten en Elisabeth Kerseleirs. In 1727 door Johannes Vanden Bulck voor 125 gulden en 30 veertel (circa 2600 l.) rogge. Bij de hoeve hoorde ook een schaapskooi. Op 3 maart 1777 wordt voor notaris J. van Cauwenbergh de verhuuring van een hoeve, 171/2 bunder groot, in den *gehuchte van ophoven* voor zes jaar verhuurd aan Peter van Reusel en Maria De Doncker *syn huysvrouwe*

voor de som van 15 gulden in geld, 32 veertel (2.775 l.) graan en 100 pond boter.

Op het einde van 18de eeuw werd vermoedelijk ook het woonstalhuis vernieuwd. Op de dorpel van een dakvenster staat het jaartal 1781 geschilderd.

In de raadsvergadering van de toenmalige C.O.O. van 30 mei 1974 werd beslist om de hoeve met tuin gelegen te Nijlen aan de Kesselsesteenweg met een oppervlakte van ongeveer 3.250 m², te verkopen aan de heer en mevrouw Herman Engels-Thys. Huurster op dat ogenblik was Anna Mathildis Gerits, weduwe van Franciscus Verelst. Door het landmeetkundige bureel Engels werd de schuur volledig omgebouwd tot burelen. Ook het woonstalhuis werd door de nieuwe eigenaars grondig aangepakt en smaakvol aangepast aan de moderne behoeften.

Frans Lens.

Met dank aan mevr. Hilde Kets, die zo vriendelijk was ons de gegevens over Ophoven mee te delen die bewaard zijn in het Lierse O.C.M.W. - archief. De hoeve staat in de archieven van het Lierse O.C.M.W. ook vermeld als hoeve de Bovenzavelkuil.

... ende Peeter van Reusel
ende Maria de Doncker sijne wijf
wouwen ingeseten van den
dorpe van Nijlen bywange dorpe
stadi ter andere zijde welke
eerste comparant geest verclart
vergiest te hebben aen de tweede
comparanten, de gure acceptor
rende, sijnere goere met de

Fragment uit het huurcontract van de Ophovenhoeve anno 1777, bewaard in het archief van het OCMW Lier : "... ende Peeter van Reusel ende Maria De Doncker sijne huysvrouwe ingeseten van den Dorpe van Nijlen, ..."

Een verhaal van toen het steentje nog floreerde

Bijgaande foto uit de jaren 1938 – 1939 toont ons een typische, dicht bevolkte maar kleine Nijlense diamantslijperij. “Het fabriek” was eigendom van Charel Roevens en Mit Nicasi. Het was gelegen in de Elzendonkstraat 25.

De foto bewijst nog maar eens dat de Kempense diamantbewerkers zich niet ver moesten verplaatsen om hun boterham te verdienen. Immers, door het groot aantal slijperijtjes in de Kempen (zeker na de oorlog 40 – 45) had de slijper de gelegenheid een plaatsje dicht bij huis te vinden. In die tijd had hij inderdaad nog de volle vrijheid zijn molen te huren waar hij wilde. De mensen op de foto bv. woonden allemaal op minder dan 500 meter van hun arbeidsplaats.

Na de crisis, begonnen in 1930, kwam er vanaf 1936 – 1937 een heropleving, met weldra een tekort aan fabriekjes en arbeidsplaatsen tot gevolg. Maar door het uitbreken van de oorlog in 1940 kwam er alsnog geen uitbreiding. De nijverheid viel gewoon stil tot 1945. Vanaf dan werden tientallen fabriekjes van 5 tot 10 molens bijgebouwd in onze gemeente. De Nijlense diamantnijverheid begon

aan een geweldige opmars. De vraag naar diamant was groot, een periode van bloei begon.

Het lopende project “Schitterend Geslepen” wil het wel en wee van onze Kempense (en Nijlense!) diamantnijverheid systematisch noteren voor het nageslacht. Het kan daarvoor rekenen op de medewerking van oud-diamantbewerkers en gemeentebesturen uit de regio. En natuurlijk ook op uw aller Poemp!

Hypofiet Budts.

We herkennen van voren naar achteren,
linkse rij :

Charel Roevens (van 't Boerke), Fons Keyen, Benoit Janssens (van den Oskes), Medard Mariën (van Fik van 't Boske), Jos Van Tendeloo (van Meusse), gemobiliseerde soldaat;

rechtse rij :

Mit Nicasi, Anna Van der Linden, Mit Mariën (van Fik van 't Boske), Emma Mariën (Van Fik van 't Boske) en Louis Van Tendeloo (van Meusse).

Over foto's en illustraties

Beschikt u over foto's of illustraties die mogelijk in ons tijdschrift kunnen gebruikt worden, dan maken wij daarvan graag een digitale kopie. Neem daartoe contact op met één van onze bestuursleden (zie telefoonlijst verder in dit blad). Binnen de kortste tijd bezorgen wij u het origineel terug. Tenzij u het aan De Poemp wil schenken, natuurlijk. In elk geval bedankt voor de medewerking!

“Sportridders” maakten pingpong populair in ons dorp

Koninklijke Tafeltennisclub Nijlen viert 60 lentes !

Zestig jaar is een flink stuk van een mensenleven. Toch zijn de “Sportridders”, nu KTTTC Nijlen, al zo lang aan het pingpongen in ons dorp... en ver erbuiten. Van deze sympathieke groep werken twee mensen actief mee in onze heemkring. Redenen genoeg dus om samen in vogelvlucht de voorbije 60 jaar te bekijken.

Het eerste bestuur in 1946/1947. We herkennen v.l.n.r.: Charel Leysen, Frans Van Tendeloo en Marcel Van den Broeck.

Hoe het begon

We schrijven 1945–1946. De oorlog was voorbij en de jeugd zag een nieuwe toekomst. De Nijlense jong-KAJ organiseerde een kamp in Zoerle-Parwijs. Frans Van Tendeloo, Alfons Van Mengsel, Frans Van de Sande en Marcel Van den Broeck maakten er kennis met een voor hen totaal nieuwe sport: pingpong! Ze hadden meteen de microbe te pakken. Zodra ze terug thuis waren, knutselden ze met een schraag een primitieve pingpongtafel in elkaar. Ook de paletten maakten ze zelf: aan de ene zijde werd grof schuurpapier geplakt, aan de andere zijde fijn – kwestie van “effect” te kunnen geven! Op 15 september 1947 werd de pingpongclub van Nijlen gesticht. Ze kreeg de naam “Pingpongclub Sportridders”. Frans Van Tendeloo werd voorzitter, Marcel Van den Broeck secretaris en Karel Leysen schatbewaarder. Voorzitter en secre-

taris waren toen beiden maar 16 jaar, de schatbewaarder 18 jaar oud. In het begin werd in open lucht gespeeld, later stapten ze over naar de oude Gildenzaal. Ondertussen was met vakkundige begeleiding van Warke Van de Sande een speltafel met officiële afmetingen in mekaar getimmerd. Met “preislagen” en bals werd de kas gespekt.

De Stalen Ploeg

Het pingpong is in ons dorpsgeheugen verbonden met café “De Stalen Ploeg” in de Rector de Ramstraat. De jonge club vond er begin de jaren vijftig onderdak. Een aanpalende

oude smidse werd met verenigde krachten omgebouwd tot een eigen sportlokaal. Daarmee was de weg geëffend om toe te treden tot het Kempisch Verbond, waar een echte zegetocht begon. Het eerste lidjaar behaalde Nijlen de interclubtitel. Het volgende jaar speelde men in 2de provinciale Antwerpen opnieuw kampioen. Weldra lag de weg naar de nationale competitie breed open...

Glorietijdperk

In 1957 werd August Verberck voorzitter. Pieter Derboven werd secretaris, Staf Geeraerts schatbewaarder. Door de alsmaar groeiende onkosten (onder meer door de verre verplaatsingen) moest de ploeg steeds meer steunactiviteiten organiseren, gaande van boomkewieswedstrijden, via cinemavoortellingen en bals tot B-tornooien in de Gildenzaal.

In 1961 startte de basisploeg met Livain Derboven (B2), Pieter Derboven (B6), Karel Leysen (B6) en August Verberck (C4) in Eerste Nationale B. TTC Nijlen werd er nationaal kampioen. In ereafdeling

1962 : TTC Nijlen wordt kampioen van België. Op de foto zien we, v.l.n.r.: Pieter Derboven, Livain Derboven, Charel Leysen en August Verberck.

Foto uit de jaren 60 bij een ontvangst op het gemeentehuis. We herkennen, v.l.n.r., voorste rij: Jos (Gorreman) Peeters, Staf Derboven, Frans Van Gestel, Ludo Van Gestel, Pol (Keynen) De Doncker, Frans Van Tendeloo, Jef Van Tendeloo; achterste rij: Paul (Pawel) Cambré, Cor Hendrickx, Livain Derboven, veldwachter Charel Engelen, Gust Verberck, Pieter Derboven, Gust (Kopke) Verhaegen, Sooi Kegelaers en burgemeester Octaaf Vernimmen.

moesten soms A- en B-spelers voor de broers Derboven zwichten...

Op de dool... en goed terecht gekomen

De volgende jaren stagneerde de kampioenenclub even, al werd er wel in de breedte uitgebouwd. Vooral aan de werving van jongeren werd aandacht geschonken.

December 1968 had de club nog wel een lokaal, maar geen uitbaters meer. Toen werd er wekenlang gepingpong en "Vlaamse Kermis" gehouden in het café, tot thuis een revolutie dreigde... Met zo'n vrolijk gezelschap kon ook feilloos een verbroedering met TTC Mödrath opgestart worden. Bezoeken en tegenbezoeken wisselden elkaar af met sport vooraf, drank en dans achteraf. Er ontstond een vriendschapsband die ook vandaag nog springlevend is.

Wat niemand voor mogelijk hield, gebeurde dan toch. Het klikte niet meer zo goed met de lokaaluitbater, en uiteindelijk verhuisde de club naar café Cristal, naar Heidesmash, weer naar Cristal, dan even naar Bevel. Tenslotte kwamen ze in het kleine zaaltje van de Nijlense sporthal te

recht. Daar kreeg de club onverwacht de kans om in de grote zaal te spelen en vond ze een nieuwe thuis.

Van café- naar zaalsport

Daar speelt de sinds 1997 Koninklijke Tafeltennisclub van Nijlen nog steeds. Dinsdags is er training, vrijdags worden de wedstrijden gespeeld. (dinsdag van 19 u tot 22 u en vrijdags van 20 tot 23 u training of 24 u, als het competitie is). Over de jongste tien jaar pingpong vertelt bestuurslid Bart Van Baelen verder in dit nummer meer.

Op naar een sportieve toekomst

TTC Nijlen heeft een schitterend verleden achter zich. We zouden in dit korte overzicht nog kunnen vertellen hoe de club in de visvijver van Fons Van Bergh sinds 1982 elk jaar gaat forel vissen, hoe de club in de gouden jaren liefst zeven ploegen in competitie had, hoe Bevel en Nijlen met groot succes geleide trainingen inrichtten, hoe in 1996 de kampioens-titel in de provincie Antwerpen behaald werd, hoe... ach wat gebeurt er niet in zestig jaar?

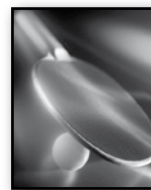
Men kan ook met weemoed en dank-

baarheid terugdenken aan zoveel mensen die in de voorbije 60 jaar ons dorp leerden hoe gezellig tafeltennis kan zijn. Maar laten wij vooral vooruitkijken. De jeugd verdient hierbij zeker extra aandacht.

KTTC Nijlen, het ga u goed! Op nu naar de 75!

*Walter Caethoven
en Ludo Van Gestel.*

Voor de onmisbare medewerking aan dit artikel gaat onze welgemeende dank naar het bestuur van KTTC Nijlen, vooral naar secretaris Heinrich ofte Harry Mertens.

Om nooit te vergeten

Voor en na de oorlog was "Herenthoutsteenweg kermis" uren in de omtrek bekend. Maar in de jaren zestig kwam er een terugval. Recht over "De Stalen Ploeg", bij de familie Van Peer, stond sinds mensenheugenis een spiegeltent. Jefke, de laatste inrichter, zag het niet meer zitten. Geen nood! Een spoedvergadering van de tafeltennisclub en er zou een tent komen. Vier dagen kermis met twee orkesten en een jukebox. Iedereen die een beetje bij de club hoorde, deed mee. Zondag werd echter een rampendag. De lezer zal zich allicht de wervelstorm herinneren die Oostmalle zwaar teisterde. Ook op de kermis hield hij lelijk huis. Een paardenmolen moest eraan geloven en op een gegeven moment vreesde men de tent enkele kilometers verder te moeten gaan zoeken. Met man en macht hingen de aanwezigen aan de tentzeilen en konden zo grote averij voorkomen. 's Avonds liep de tent helemaal vol. Resultaat: 20.000 frank winst. Voor die tijd een schitterend bedrag. Men had er dan ook heldhaftig voor gevochten!

Terugblik KTTC Nijlen 1997-2007

opgedragen aan Frans Van Tendeloo

Ontvangen door de gouverneur in 1997: Heinrich Mertens, Frans Van Tendeloo, Gouverneur Camille Paulus en August Verberck met de oorkonde.

Na veel vergaderingen en een uitgebreide voorbereiding werd in 1997 vijftig jaar Tafeltennisclub Nijlen gevierd. Onze club mag zich sindsdien, na een erkenning door de koning, “Koninklijke”TTC Nijlen noemen. Op een zonnige zaterdag in mei werd de club na een rondgang door het dorp onder begeleiding van de harmonie ontvangen op het Nijlense gemeentehuis. Nadien stonden nog een vriendenwedstrijd tegen de Duitse zusterclub Mödrath en een uitgebreid buffet in zaal Nilania op het programma. Het hoogtepunt volgde in het najaar: Frans Van Tendeloo, Gust Verberck en Harry Mertens werden ter gelegenheid van de koninklijke titel ontvangen door de gouverneur van de provincie Antwerpen.

Eind jaren negentig nam onze club ook deel aan de kerstmarkt, die jaarlijks gehouden werd aan het station van Nijlen. Ons zeer originele recept “Bauerngrössel” viel in de smaak en zorgde voor een extraatje in de clubkas. Na enkele jaren taande het succes van de Nijlense kerstmarkt. Daarom ging het bestuur op zoek naar nieuwe inkomsten om de steeds stijgende onkosten te dek-

ken. In februari 2004 ging na een moeizame voorbereiding het eerste ontbijtbuffet door in de feestzaal van Iona in Kessel. Het werd een schot in de roos: naast de jaarlijkse forelprijskamp en barbecue in juli had de club een nieuw uithangbord en extra inkomsten.

Op sportief vlak trachtte het bestuur de voorbije jaren door acties zoals de Grabbelpas, jeugdtrainingen en het jaarlijkse kampioenschap van Nijlen voor niet-aangesloten spelers de kaart van de jeugd te trekken. In het begin was dit vechten tegen de bierkaai, maar de laatste jaren blijken deze inspanningen toch vruchten af te werpen. Enkele jeugdspelers

forceerden al een doorbraak bij de senioren en enkele nog zeer jonge spelers lijken klaar te staan voor de toekomst. In de interclubcompetitie konden in de laatste jaren weinig potten gebroken worden. Met 5 ploegen in de interclub van de provincie Antwerpen bewijst Nijlen echter nog steeds sterk te staan in de breedte.

Sinds 2002 werden ook de banden met tafeltennisclub Mödrath uit Kerpen opnieuw nauwer aangehaald. Jaarlijks is er nu een ontmoeting tussen Nijlen en Mödrath, waarnaar aan beide kanten met veel plezier wordt uitgekeken.

Een zeer betreurenswaardig feit was het overlijden in 2006 van Frans Van Tendeloo, medestichter en ex-voorzitter van onze club. Ondanks zijn gezondheidsproblemen trachtte Frans nog steeds aanwezig te zijn op de trainingen, wedstrijden en evenementen. Aan Frans heeft de club veel te danken en we zullen hem (ook omwille van de pittige discussies) niet vergeten.

Frans kan echter fier zijn: 60 jaar na de oprichting van de club staat KTTC Nijlen er nog steeds: we tellen 65 leden, hebben een standvastig bestuur met een volledig geautomatiseerde administratie, 5 ploegen in competitie, een jaarlijks teerfeest en geregeld een uitstap, 3 activiteiten om geld in het laatje te brengen, sponsors, een meewerkend gemeentebestuur en zelfs een website (www.kttcnijlen.be). Tot in 2017.

Bart Van Baelen.

Ook Nijlen kreeg zijn deel...

Hoe dikwijls is het al gezegd en geschreven? Hoe ouder men wordt, hoe meer men vergeet. Nochtans blijven sommige gelukkige en/of ingrijpende gebeurtenissen in je leven, zelfs uit je prille kinderjaren, onuitwisbaar in je geheugen. Zo zullen de maanden na de bevrijding voor hen die ze meemaakten zeker behoren tot die onvergetelijke ervaringen.

Vliegende bommen zaaiden in 1944 paniek en angst. Foto: V1-bom.

Wie herinnert zich niet de vreselijke tijd toen de “vliegende bommen” op het einde van 1944 angst en paniek zaaiden onder de bevolking, toen menig huisgezin zijn toevlucht nam in de kelder om daar te overnachten of een schuilkelder groef in de tuin om te ontsnappen aan het plotselinge inslaan van een V1 of V2. In vele huizen werden de ramen niet gesloten, om bij een eventuele bomontploffing in de buurt glasbraak te vermijden. Ik geloof dat niemand de minuten kan vergeten nadat het welbekende geluid van een in aantocht zijnde V1 plotseling op-hield. De mensen wisten dan dat het tuig ging neerstorten en exploderen. Ze konden enkel met een bang hart afwachten en hopen dat het niet in hun buurt zou zijn.

De ‘vliegende bommen’ die vanuit Duitsland naar de Antwerpse haven werden geleid overvlogen merendeels onze regio. Daarom installeerde het Amerikaanse afweergeschut zich op verscheidene plaatsen in Nijlen. Goed herinner ik mij het geschut dat zich

aan het Molenbos, nu tenniscentrum en restaurant, gevestigd had en menig V1 onschadelijk maakte. Ook ballonversperringen werden gebruikt als afweerwapen tegen de vliegende bommen.

Om het vele werk dat in de Antwerpse haven te doen was gedaan te krijgen nu de haven voortdurend onder het vuur van de V-bommen lag, werd aan de arbeiders die de moed hadden te komen werken, een speciale premie uitbetaald, in de volksmond ironisch “bibbergeld” genoemd.

Antwerpen onderging in de laatste oorlogsmaanden zware beproevingen door de bombardementen van de V1 en even later van het nog vreselijkere wapen, de V2. Getuige daarvan een artikel gelezen in een Antwerpse krant van december 1944. “Op Zaterdag 16 December 1944 om 15.20 uur trof een Duitse V2 bom een overvolle cinema Rex aan de Keyserlei in Antwerpen. 567 mensen kwamen om: 296 militairen en 271 burgers.

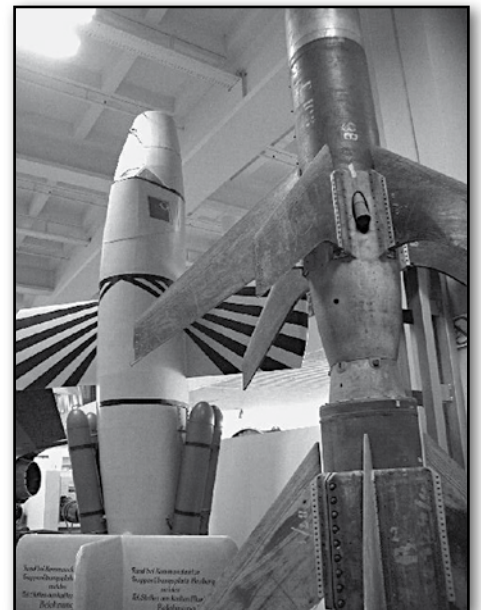
Van oktober 1944 tot maart 1945 werden duizenden V-wapens op Antwerpen gericht. 616 V1- en 598 V2-bommen bereikten de stad en doodden bijna 3.000 mensen. In die periode deelden ook Nijlense families in de gruwel van de vliegende bommen.

De eerste Nijlense slachtoffers vielen op 24 november 1944 om 5u50 's morgens in de toenmalige “Goor-

kant”. De inslag van de V2 was kilometers ver te horen. August Kegelaers, de enige nog in leven zijnde getuige van die bominslag, voor hem een onvergetelijk drama, vertelt hierover alsof het gisteren gebeurde.

“Enkel twee huizen stonden er toen op amper 20 m van elkaar en ver verwijderd van andere huizen aan weerszijden van de aarden veldweg, nu Loze Bareel. Deze huizen werden bewoond door de families Jef Kegelaers - Dillen (Jef van Sooikes en Bertha van Collette) en Carolus Dillen - Peeters (Sjelleke van Collette). Broer en zuster woonden er naast elkaar.

De V2 viel op het eigendom van Jef Kegelaers - Dillen als uitgemeten tussen die twee huizen. Het huis van Kegelaers stond met de stallingen naar de kant waar de bom viel. De dieren in de stal overleefden de inslag niet, maar de mensen werden gespaard.

Vliegende bommen doodden in 1944 bijna 3.000 mensen in Antwerpen. Op de foto: V2's in tentoonstellingshall.

Bij de familie Dillen-Peeters was de ramp veel groter. Hun woonst was gelegen aan de kant waar de bom ingeslagen was, de stallingen aan de andere kant. Hier werden de dieren gespaard, maar de moeder en de dochter lieten het leven. Moeder Joanna Peeters was geboren te Bevel op 24 augustus 1884, dochter Bertha Dillen werd geboren te Nijlen op 6 mei 1916.”

Op zaterdag 16 december bij de V2-inslag op cinema Rex aan de Keyserlei in Antwerpen stierf tussen de honderden doden Nijlenaar Louis Thys, geboren te Nijlen op 4 juni 1927 en zoon van August Thys en Martha Derboven. Wat een plezierige uitstap moest worden met zijn vrienden werd zijn dood.

Bij de V1-inslag op 10 januari 1945 te Borgerhout, aan de Van Montfortstraat, liet ook een dorpsgenoot het leven. Clement Bernaerts, geboren te Hove op 14 december 1924, was de oudste van 9 kinderen in het gezin van Arthur Bernaerts en Florentine Laenen. Vader Bernaerts en zijn zoon Clement waren beiden werkzaam bij de opruimingsdienst van de stad. Hun werk bestond erin het puin van de dagelijkse bominslagen op te ruimen en hulp te bieden bij het weghalen van doden en gewonden vanonder het puin. Toen de bom viel, waren zij bezig puin te scheppen op een vrachtwagen. Clement stond aan de zijde waar de bom insloeg, wat hem het leven kostte. Vader stond aan de andere zijde. Alhoewel zwaargewond overleefde hij de ramp. Zijn herstel in het ziekenhuis duurde weken.

Vreselijk waren de gevolgen van een explosie op de Bouwelsesteenweg op 26 februari 1945 in de voormiddag. Hier vertelt Mit Van Loock, ooggetuige van dit gruwelijke gebeuren. Ze verloor hierdoor haar moeder Maria Melania Walraven, geboren te Nijlen op 3 februari 1900 en echtgenote van Emiel Van Loock. De bom sloeg in tussen het huidige huisnummer 239 en het toenmalige café Tempo op het fietspad naast de grote weg vlak voor

Drie Nijlense slachtoffers van de vliegende bommen. We herkennen: links: Clement Bernaerts; midden : Lodewijk Thys; rechts: Stephania Bosschaerts.

hun woonst. Mit, toen een 20-jarige jonge vrouw, bevond zich met haar vader in de tuin van hun huis. Ze hoorden de motor van de V1 stilvallen. Daardoor wisten ze dat die in de nabijheid ging neerstorten. Vader vluchtte in de richting van een kleine speciaal gegraven put, (schuilkelder) in de tuin. Ook Mit vluchtte weg, radeloos, eigenlijk niet wetend waarheen. Zij zag hun huis totaal verwoesten. Moeder Melanie, die zich in het huis bevond, liet er het leven. Vader Emiel werd zwaar gewond en moest lange tijd in het ziekenhuis verblijven. Op de plaats waar de bom insloeg, fietste op dat ogenblik Julia Boons, echtgenote van Constant Vermeulen. Dat gezin woonde toen in de Albertkanaalstraat te Nijlen. Haar lichaam werd gevonden in de gracht langs het fietspad. Ook zij was op slag dood.

Ook het gezin dat café Tempo uitbaatte, deelde in de ramp. Stephanie Bosschaerts (Fanny van Jef Schriek) geboren te Nijlen op 22 september 1901, was gehuwd met Fons Van den Eynde en moeder van 3 kinderen. Zij opende het venster, omdat ook zij de motor van bom hoorde stilvallen, op het moment dat de bom insloeg. Zwaar gewond werd zij naar het ziekenhuis in Lier gebracht. Twee dagen later, op 28 februari, overleed zij daar.

Bij benadering zeggen hoeveel V-bommen boven het Nijlense grondgebied zijn stilgevallen, kan ik niet. Zeker is dat de mensen die toen in de nabijheid waren bange minuten beleefden of erger.

Het is de taak van De Poemp het verleden levend te houden. Zonder de getuigen die aan deze bijdrage hebben meegewerkt, zouden we deze gebeurtenissen niet kennen.

Met dank aan de families Kegelaers, Dillen, Thys, Van Loock en Bosschaerts. Bijzondere dank aan Gust Kegelaers en Mit Van Loock voor hun gewaardeerde medewerking.

H. Budts

Bronnen :

*Knack Wereldgeschiedenis
20ste eeuw, deel 6.
Naoorlogse kranten en
mondelijke getuigen*

Open Monumenten Dag 2007 had het in ons dorp over Art Deco. Poempmedewerker Hugo De Bot (foto) trok met een klad belangstellenden rond in de Claeslaan.

Rendez-vouspunt voor jeugd...

De dorpspomp stond tegen een muurtje naast het oude gemeentehuis. Schuin daar tegenover bevond zich het snoepwinkeltje van Mieke Verbraeken, de moeder van Yvonne die later huwde met Frans Vercammen, alias Soo van Yvonne, een bekende diamantair. Dat was toen het rendez-voushuis voor de opgroeiende jeugd. De jonge mannen stonden meestal aan de pomp te “beuzen”, terwijl ze nauwlettend het in- en uitkomend verkeer van het winkeltje aan de overkant gadesloegen, kwestie van geen kansen te laten verloren gaan... Op zekere dag liep hun “beuzegesprek” een beetje uit de hand. Het ging de pikante toer op tot Gust Thys, den Tutte van Mie van Lonneke Flier, omhoog kijkend naar het huis van bovenmeester Mercelis (Dat stond naast het gemeentehuis), uitriep : “Da zen nogal manne, hé meester!” Waarop het gesprek terstond stilviel... Als er nadien nog gewaagde zaken werden verteld, was er stevast iemand die tussenkwam en zei”Da zen nogal manne, hé meester!”

(Jos Thys)

De Poemp op het net

De Poemp kreeg enkele “gastpagina’s” op de webstek van Walter. Voortaan kan je onze “Poemp” dus ook op het internet vinden. De eenvoudigste manier is naar het volgende adres te surfen:

home.scarlet.be/w.caethoven

en dan “De Poemp” aan te klikken.

Je kan ook rechtstreeks naar het startblad van De Poemp gaan via volgend adres:

http://home.scarlet.be/w.caethoven/Poemp_1.html

En natuurlijk hebben wij ook een e-postadres : depoemp@scarlet.be Maar maak je ook weer niet te druk om al dat “geïnternet”. De mensen van De Poemp blijven een “lijfelijke” ontmoeting of een telefoontje veruit verkiezen!

Nieuwe abonnees

Soms vragen mensen ons of ze ook lid kunnen worden van onze heemkring. Natuurlijk kan dat. Stort 7 Euro op de rekening nr. 853-8126108-62 van DF Nijlen met de vermelding “Abo Poemp voor” gevolgd door uw naam en volledig adres. Wie van een meer directe aanpak houdt, mag ook gewoon even telefoneren met één van onze “mensen aan De Poemp”. Welkom bij de familie!

In het kader van het project “Schitterend Geslepen!” organiseerde de cultuurdienst van Nijlen een beschaafde graffitiwedstrijd rond Nijlen als diamantgemeente. Op de foto de fiere laureaten die door cultuurschepen Liesbeth Van Bouwel degelijk gehuldigd werden!

Lid van De Poemp? Ja, natuurlijk.

En van het Davidsfonds?

De Poemp is namelijk de heemkring van de ploeg van het Nijlense Davidsfonds. Wij dachten dat een klad Poempisten misschien ook lid van het Davidsfonds wil worden. Daarom doen wij u nu een uitzonderlijk aanbod:

1. Kortingen op 10.000 culturele activiteiten, voor concerten, in musea...
2. Jaarabonnement op het magazine “Omtrent”
3. Drie bestsellers

voor een totaalprijs van slechts 30 Euro.

Lees de ingesloten folder. Voor meer info kan je steeds terecht bij secretaris Rik Claes (03.481.82.58) of voorzitter Walter Caethoven (03.481.85.70). Doen!

Lezers schrijven

Maria Houben uit Kessel herinnert zich nog hoe Nijlense slijpers in haar jeugd een gegeerde partij waren voor meisjes. Ze schrijft ons:

Beste Poemp!

Nijlen is de diamantgemeente. Ik herinner mij nog dat in de jaren 1932 – 1933 het heel slecht ging met het steentje. Crisis. Slijpers, bouw-

Meisjes, betrouw de slijpers niet!

vakkers... ze zaten allemaal zonder werk en stonden aan den dop. Nu moet je weten dat de slijpers van Nijlen succes hadden bij de meisjes. Als je een slijper van Nijlen kon krijgen, was je broodje gebakken. Zo werd toch gezegd. Dat was natuurlijk wel een frustratie voor niet-slijpers uit de omtrek.

Toen de slijpers zonder werk zaten, was er zo leedvermaak hier en daar. Ik volgde snit en naad bij de Zusters van het H. Hart van Maria. Daar hoorde ik volgend liedje:
Meisjes, betrouwt de slijpers niet, want ze zitten allemaal zonder werk.

Het slijpen, 't is ermee gedaan en ze moeten naar de natie (dokken) gaan.

Aan de natie kunnen zij niet werken.

Dat zijn de klerken! Dat zijn de sterken!

Onder ne zak vallen ze plat.

Ge kunt ze vangen met een stuk sjocolat.

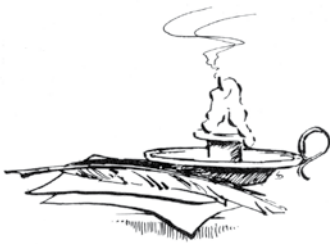
Onder ne zak vallen ze dood.

Ge kunt ze vangen met een stukske brood.

Hartelijk bedankt voor je brief, beste Maria. Misschien kennen onze lezers nog een paar varianten van dit liedje?

Mensen aan De Poemp

Jos Bastiaens, 03.481.81.90
Hypoliet Budts, 03.481.69.27
Walter Caethoven, 03.481.85.70
Hendrik Claes, 03.481.82.58
Flor Dieltjens, 03.481.70.41
Herman Engels, 03.481.84.11
Jef Hermans, 03.411.02.78
Frans Lens, 03.480.04.81
Rosette Rymenants,
0479.436.614
Jos Thys, 03.411.21.98
Pol Van Camp, 03.481.74.38
Ludo Van Gestel, 03.481.85.47

Werkten mee aan dit nummer :

Redactie : Jos Bastiaens, Hypoliet Budts, Walter Caethoven, Rik Claes, Flor Dieltjens, Jeroen Janssens, Frans Lens, Jos Thys, Pol Van Camp, Ludo Van Gestel

Fotografie : Walter Caethoven

Tekeningen : Dirk Lieckens, Marc Verreydt

Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven

Eindredactie : Rik Claes

© 2007 - Heemkring Davidsfonds Nijlen

Nieuwe abonnementen : Stort 7 Euro op rekening 853-8126108-62 van DF Nijlen met vermelding van naam, adres en "abo Poemp".

DE POEMP □ DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN □ VEERTIENDE
REEKS □ NR. 55 □ NAJAAR 2007 □ V. U. : WALTER
CAETHOVEN - ZANDVEKENVELDEN 12A - 2560 NIJLEN